

De soorten werkzaamheden in stadsvernieuwing en wijkonderhoud vergeleken. In het wijkonderhoud is het particuliere initiatief belangrijker dan in de stadsvernieuwing.

waarmee de verschillende activiteiten worden verricht. Bij de stadsvernieuwing ligt de nadruk op infra-structurele ingrepen en vervanging door sloop/nieuwbouw. Bij wijkonderhoud ligt het accent op gecoördineerd onderhoud van de openbare voorzieningen en het begeleiden van particuliere bouwplannen. De gecoördineerde aanpak via projectstaven is wezenlijk voor het wijkonderhoud. De gemeente hoopt door een goede afstemming irritatie bij bewoners te voorkomen.

Particulier initiatief

Bij wijkonderhoud worden alle particuliere initiatieven begeleid door een bouwplanprocedure, mits zij passen in het beleid. De particuliere initiatieven vormen het hoofddeel van de (nieuwbouw)productie in een onderhoudswijk. Particulieren nemen ook een aanzienlijk deel van de investeringen voor hun rekening. Onderhoud van woningen na aanschrijving en particuliere woningverbetering vormen in het wijkonderhoud de hoofdmoot van de ingrepen aan woningen. Bij de stadsvernieuwing is de bouwproductie voorname-

lijk een gemeentelijke aangelegenheid. Daarin passen particuliere initiatieven slechts incidenteel.

De gemeente denkt twee jaar nodig te hebben voor het opbouwen van de organisatie voor wijkonderhoud. Organisatie, financiering, instrumentarium en programma worden neergelegd in een verordening Organisatie Wijkonderhoud.

MAATREGELEN TER STIMULERING VAN WONEN BOVEN WINKELS

Onlangs heeft de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting een brochure uitgebracht over wonen boven winkels. Hierin zijn ervaringen opgenomen van gemeenten, die zich op dit gebied al een tijdje bezighouden. Met de toename van de criminaliteit en de toenemende vraag naar (dure) woningen in de binnenstad denken gemeenten twee vliegen in één klap te slaan. Na onderzoek blijkt dat het potentieel aan leegstaande woningen boven winkels groot kan zijn. In Amsterdam binnen de grachtengordels 1300 woningen (1984) en in de Haagse binnenstad 1000 woningen (1988). Er worden daarom specifieke maatregelen getroffen om de winkeliers over de drempel te helpen. Net als bij de particulie-

re woningverbetering moet er iemand zijn, die het initiatief neemt, de haalbaarheid onderzoekt, het plan voorbereidt en de uitvoering begeleidt. In de praktijk is dat de gemeente. In Amsterdam is er een coördinator bovenwoningen aangesteld. In Den Haag komt er een bouwwoonbureau. Vaak kijken de winkeliers op tegen de financiering. Voor het verbeteren van zowel koop- als huurwoningen bestaan subsidieregelingen. Echter niet voor het realiseren van een soms kostbare ontsluiting. Sommige gemeenten hebben daarom specifieke subsidieregelingen in het leven geroepen, zoals Delft (10 000 gulden per ontsluiting), Leiden (35 procent van de kosten per ontsluiting met een maximum van 7000 gulden) en Den Haag (70 procent van de kosten met een maximum van 3000 gulden). Om geen kat in de zak te kopen is het belangrijk, dat er van tevoren een globale haalbaarheidsstudie wordt uitgevoerd om de meest geschikte panden te kunnen selecteren. Als een pand, zoals bijvoorbeeld in Den Bosch, na een globale selectie geschikt lijkt zal een uitgebreider onderzoek moeten plaatsvinden. Bij een positief resultaat zullen de kosten in de stichtingskosten kunnen worden verwerkt. Is het plan niet haalbaar dan subsidieert de gemeente (net als in Delft). Deze risicogarantie

helpt vele eigenaren over de streep. De gemeente blijkt het in de praktijk ook niets te kosten, omdat de zeef van het globale vooronderzoek afdoende is. De plannen blijken daarna bijna altijd haalbaar.

De brochure kan worden aangevraagd bij de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting, postbus 3001, 3003 JA Rotterdam, telefoon 010-4130935.

STENEN DROMEN VAN COEN TEMMINCK GROLL

Ter gelegenheid van het afscheid van prof.ir. C. L. Temminck Groll in 1986 als hoogleraar bij de sectie Restauratie aan de toen nog Technische Hogeschool te Delft (inmiddels Technische Universiteit) is onlangs het boek verschenen 'De stenen droom: opstellen over bouwkunst en monumentenzorg'. Zijn kennis en zijn praktische en onderwijskundige inzet zijn van zeer grote betekenis geweest voor de monumentenzorg in Nederland en de voormalige overzeese gebiedsdelen. Coen Temminck Groll is een gedreven man. Een vakman met een open oog voor de monumenten en hun omgeving. Vooral op die relatie hamert hij telkens weer. In zijn vele publicaties, lezingen en colleges is hij behalve op de techniek van het restaureren steeds ingegaan op het feit dat die gebouwen deel uitmaken van de maatschappij. In zijn afscheidscollage in 1986 stelt hij bovenal: 'Het moet toch mogelijk zijn om zulke wezenlijke zaken als architectuur, stedenbouw en landschap, en hun samenhang, wat meer naar de mensen toe te brengen. Er valt zoveel plezier te beleven en dan is vanzelf het resultaat, dat er beter voor zal worden gezorgd'. Hij is in Nederland vooral actief geweest in Utrecht. Van 1957 tot 1964 is hij architect en hoofdarchitect bij de afdeling

monumentenzorg van de Dienst Openbare werken te Utrecht. Hij promoveert op het onderwerp middeleeuwse stenen huizen in Utrecht. Van 1964 tot 1968 is hij hoofdarchitect bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg voor de provincies Utrecht en Gelderland. In 1968 begint hij zijn eigen architectenbureau en is hij verbonden aan het kunsthistorisch instituut van de rijksuniversiteit te Utrecht. Dan beginnen ook zijn internationale activiteiten. In Paramaribo en de Nederlandse Antillen inventariseert en beschrijft hij de monumenten. Hij adviseert bij de restauratie van monumenten in Indonesië en uit de Nederlandse tijd daterende forten aan de Afrikaanse westkust.

In 1973 wordt hij hoogleraar aan de TH Delft. In die functie heeft hij veel studenten – onder wie honderd afstudeerders – kennis laten maken met en opgeleid in zijn zorg voor monumenten. Die kijk op monumenten klinkt onder andere door in de nieuwe wet op de monumentenzorg, waarbij minder centralistisch wordt gewerkt en meer ruimte is voor de inbreng van burgers.

In 1986 neemt hij afscheid als hoogleraar om met wat meer concentratie met wat minder zaken bezig te zijn. Ter gelegenheid van dit afscheid verscheen 'De stenen droom; opstellen over bouwkunst en monumentenzorg'. In 36 fraai geïllustreerde bijdragen komen aan de orde: 'Restauratie en monumentenzorg', 'Bouwkunst en monumentenzorg overzee' (onderverdeeld in Oost en West), 'Bouwhistorisch onderzoek' en 'Architectuur, stedenbouw en vormgeving'.

Alle artikelen zijn van een goed niveau, maar enkele springen er duidelijk uit. Zoals die van Van der Laan, Meischke en Zandkuyl over de Jan Rodenpoortstoren te Amsterdam, het artikel van Van de Rijdt over de stabili-

sering van de Sint Maartenstoren te Tiel en Van Voordens afsluitende bijdrage die handelt over de weg, schakel tussen heden en verleden.

Dit Liber Amoricum brengt niet alleen een hommage aan degene aan wie het is opgedragen; de bijdragen van collega's en oudstudenten geven tevens een goed beeld van de brede belangstelling van Coen Temminck Groll en van de vele aspecten die voor een geïnteresseerd oog in monumenten zichtbaar worden.

De stenen droom; opstellen over bouwkunst en monumentenzorg, 400 pag. De Walburg Pers, Zutphen f 75,- ISBN 906011.586.4

DRS. IR. ALDERT DREIMULLER

ROTTERDAM PAKT VERVUILING WIJKGERICHT AAN

Rotterdam gaat de vervuiling van de straat wijkgericht aanpakken met een nieuwe campagne, 'Rotterdam schoon'. Gemeente en wijken moeten de handen ineen slaan voor het blijvend schoon houden van de stad, aldus de wethouders M.J.D. Jansen (sport en recreatie, milieu, openbare werken, openbaar groen) en drs. P. Hoogendoorn (bedrijven) in een brief aan de deelgemeenteraden en de bewonersorganisaties. De gemeente gaat haar eigen werkwijze bij het schoonhouden van de stad aanpassen. De verschillende diensten die zijn belast met de reiniging van straten, openbaar groen en speelplaatsen gaan in de uitvoering samenwerken en de behoefte aan menskracht en materieel per wijk afstemmen. Deze diensten zullen in een Werkeenheden Buitenruime (WEB) voortaan ook per wijk aan het werk gaan. De wethouders vragen de wijkorganisaties en deelgemeenteraden mee te werken aan de campagne, die de Rotterdammers er

ook via publieksgerichte voorlichting van moet overtuigen dat zij hun stad schoner moeten houden.

Omstreeks september wordt met de campagne begonnen in drie proefgebieden, namelijk Charlois, Rotterdam-West en Stadsdriehoek. De ervaringen daar opgedaan worden later gebruikt om de vervuiling in de rest van de stad aan te pakken.

KWALITEIT AAN SCHILDERSWIJK TOEGEVOEGD

In Den Haag is een stukje kwaliteit toegevoegd aan de dichtbebouwde volksbuurt de Schilderswijk. Op de plaats, waar deze maand een park wordt aangelegd is ondergronds een parkeergarage gerealiseerd. Deze garage is gebouwd om de parkeerdruk in dit dicht bevolkte deel van de Schilderswijk te verlichten. Er kunnen 218 auto's in worden geparkeerd door de omwonenden voor f 28,10 per maand. Uit de omgeving zullen honderd parkeerplaatsen verdwijnen. Het gestoken parkeren zal worden vervangen door langsparkeren. Hierdoor ont-

De bouw van een ondergrondse parkeergarage zorgt voor meer ruimte in de Haagse Schilderswijk. Het woningontwerp voor onder andere de beheerder bovenop de garage zorgt voor meer kwaliteit.

PETER DE RIJG, DEN HAAG

staat meer ruimte voor het autoverkeer en de voetgangers.

Op de garage en dus in het nieuw aan te leggen park zijn twee woningen gebouwd met bedrijfsruimten. De woningen zijn ontworpen door de Portugese architect Alvaro Siza. Eén woning zal worden bewoond door de beheerder van de parkeergarage. Verder ontwierp Siza ook nog drie voetgangersin- en uitgangen. Hij tekent samen met de Dienst Groenvoorzieningen en Milieu-educatie ook nog voor het ontwerp van het park. In de parkeergarage is veel aandacht besteed aan de veiligheid. De garage is door een toegangscontrolesysteem uitsluitend toegankelijk voor abonenthouders. De beheerder zal erop toe zien, dat de garage juist wordt gebruikt.

De garage is voor circa acht miljoen gulden gebouwd door Noorlander Aannemingsbedrijf uit Leiderdorp. De exploitatie is in handen van de Dienst der Gemeentewerken.

PUBLIC DESIGN IN TWEEDE FASE ONDERWIJS

In september begint aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, op de Faculteit Beeldende Kunst en Vormgeving, een interdisciplinaire tweede fase opleiding 'Ontwerper stedenbouwkundig micro milieu'. Het